

Safirskolan AB

Org. nr 556771-6583

Återkallelse av godkännande efter tillsyn av huvudmannen Safirskolan AB

Beslut

Skolinspektionen återkallar med stöd av 26 kap. 14 § skollagen (2010:800) godkännandet av Safirskolan AB (organisationsnummer 556771-6583) som huvudman för förskoleklass, grundskolans årskurser 1-9 samt fritidshem vid Safirskolan F-3 och 4-9 belägna i Göteborgs kommun (Skolinspektionens dnr 31-2010: 4797, dnr 43-2005:969, dnr 310-2016:6278 samt beslut från Göteborgs kommun). Genom återkallandet upphör alla godkännanden för Safirskolan AB att bedriva förskoleklass, grundskola årskurserna 1-9 och fritidshem att gälla.

Safirskolan AB har i enlighet med ovanstående inte rätt till bidrag från elevernas hemkommuner.

Skolinspektionen förordnar med stöd av 26 kap. 16 § skollagen att återkallandet ska gälla från och med den 30 december 2019.

Skäl för beslut om återkallelse

Bakgrund

Safirskolan AB (org.nr. 556771-6583) är huvudman för skolenheterna Safirskolan F-3 och Safirskolan 4-9 belägna i Agnesberg respektive Kortedala i Göteborg (huvudmannen hette fram till september 2019 "Vetenskapsskolan i Göteborg AB", och skolenheterna har nyligen bytt namn från "Vetenskapsskolan F-3" resp. "Vetenskapsskolan 4-9"). I beslutet benämns därför huvudmannen genomgående Safirskolan AB och skolenheterna Safirskolan F-3, resp. Safirskolan 4-9 – eller om det gäller båda skolenheterna "Safirskolan" –, även om namnet kan ha varit ett annat när detta ärende startade.

Vid skolenheterna går cirka 450 elever.

Safirskolan F-3 och 4-9 genomgick tillsyn under hösten 2017 respektive våren 2018. Brister konstaterades då vid båda skolenheterna. Tillsynen vid Safirskolan 4-9 (beslut den 15 januari 2018, dnr 40-2017:10406) visade bland annat att undervisningen inte utgick från och omfattade alla mål i läroplanen och respektive kursplan. I beslutet konstaterades bland annat att det i skolans verksamhet fanns inslag som "snarare bidrog till att förstärka än att motverka traditionella könsmonster". På skolan fanns något som benämndes "likabehandlingstid" som var en schemalagd aktivitet där flickor och pojkar satt tydligt åtskilda och som innehöll inslag och budskap som är oförenliga

med skolans värdegrund. Skolan kritiserades också för att eleverna i ämnet idrott och hälsa och området sex och samlevnad inte fick den undervisning de hade rätt till. Det fanns också brister i skolans arbete med att sprida kunskap om och förståelse för människor med olika sexuell läggning och könsöverskridande identitet eller uttryck. Vid tillsynen av skolenheten F-3 (beslut den 29 juni 2018, dnr 442-2018:184) framkom att det i förskoleklass förekom konfessionella inslag inom ramen för undervisningen, vilket strider mot skollagen. I uppföljningsbeslut i juni respektive oktober 2018 ansågs tillräckliga åtgärder ha vidtagits av huvudmannen för att bristerna vid de båda skolenheterna skulle anses avhjälpna.

Våren 2019 öppnade Skolinspektionen aktuellt ärende i syfte att genomföra en tillsyn av huvudmannen Safirskolan AB i form av en så kallad *ägar- och ledningsprövning*. Ägar- och ledningsprövning sker med stöd av bestämmelser i skollagen som trätt i kraft den 1 januari 2019. Syftet med prövningen är att avgöra om de personer som ingår i den så kallade ägar- och ledningskretsen uppfyller de krav på insikt i de föreskrifter som gäller för verksamheten, och de krav på lämplighet att bedriva verksamhet, som följer av 2 kap. 5 § skollagen. I tillsynen har även ingått att kontrollera att huvudmannen har de ekonomiska förutsättningar som krävs för att bedriva verksamhet enligt de föreskrifter som gäller.

Safirskolan AB ägdes fram till den 1 juli 2019 till 100 procent av bolaget Kunskapsmakten AB (numera namnändrad till West Business AB). Ensam ägare till Kunskapsmakten AB vid denna tidpunkt, och fram till september 2019, var EN. I september 2019 överläts Kunskapsmakten AB till ENs fru, MD. EN var fram till den 15 maj 2019 styrelseledamot och VD i Safirskolan AB.

I mitten av maj fattade Säkerhetspolisen beslut om att ta EN, som vid tidpunkten var ägare och styrelseledamot i Safirskolan AB, i förvar med stöd av 9 § lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll (LSU). Säkerhetspolisen ansökte därefter om att EN skulle utvisas och den 5 juli beslutade Migrationsverket att utvisa EN med stöd av 1 § 1 LSU. I beslut den 4 september 2019 rekommenderade Migrationsöverdomstolen regeringen att fastställa Migrationsverkets utvisningsbeslut, vilket sedan skedde i beslut från regeringen den 17 oktober 2019. Migrationsöverdomstolen konstaterade bland annat i sitt beslut att det finns anledning att anta att EN "har bedrivit sådan verksamhet som utgör fara för rikets säkerhet och att det finns anledning att anta att han kommer att fortsätta verksamheten här".

Huvudmannens dåvarande representant meddelade den 16 maj att styrelsen i Safirskolan AB vid styrelsemöte den 15 maj 2019 beslutat att EN inte längre skulle vara VD eller "huvudman" för Safirskolan. Som ny VD och "huvudman"

hade utsetts styrelseordföranden AD. Vid extra bolagsstämma i Safirskolan AB samma dag beslutades det även att EN inte längre skulle ingå i bolagets styrelse.

Den 1 juli 2019 meddelade Safirskolan AB att Kunskapsmakten AB – det bolag som ägde Safirskolan AB, och som vid tidpunkten kontrollerades till 100 procent av EN – hade sålt sina aktier i bolaget. Enligt utdrag ur aktieboken var JJ ny ägare till Safirskolan AB.

Den 24 september 2019 höll Skolinspektionen intervju med den nya ägaren JJ samt med huvudmannens dåvarande representant AD och skolchefen. Huvudmannen har därefter beretts tillfälle att yttra sig över det material som inhämtats i ärendet och som ligger till grund för bedömningen i detta beslut.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen kan inledningsvis konstatera följande. Regeringen har i förarbetena till den nya lagstiftningen om ägar- och ledningsprövning tydligt uttryckt att syftet med lagstiftningen är att förhindra oseriösa aktörer att verka inom välfärdssektorn. Regeringen har även uttryckt farhågor att bulvanförhållanden kan uppstå och att olika försök kommer göras för att kringgå den nya lagstiftningen (prop. 2017/18:158 s. 48-49).

Skolinspektionen bedömer att JJ, som är ägare till Safirskolan AB och styrelseledamot i bolaget, inte har den lämplighet som krävs för att bedriva skolverksamhet. Denna bedömning grundas på att JJ inte är en helt oberoende ägare till Safirskolan AB utan bedöms ha en långsiktig koppling till EN, som har utvisats ur Sverige. EN har av Migrationsöverdomstolen, regeringen och Säkerhetspolisen bedömts utgöra ett hot mot rikets säkerhet och är inte lämplig att bedriva skolverksamhet, eller på annat sätt ha ett inflytande över sådan verksamhet. Skolinspektionen menar att uppgifterna från Säkerhetspolisen i ärendet särskilt bör beaktas. Eftersom kopplingar finns till tidigare ägare som bedöms vara ett hot mot rikets säkerhet bedömer Skolinspektionen att det finns en allvarlig risk för skolans elever.

JJs och ENs olämplighet att bedriva skolverksamhet innebär en betydande risk för att eleverna vid skolorna utsätts för otillbörlig påverkan i skolmiljön. Migrationsöverdomstolen, regeringen och Säkerhetspolisen har gjort bedömningen att EN utgör ett hot mot rikets säkerhet och att det föreligger en risk att EN fortsätter sin verksamhet. Såväl Skolinspektionen som Säkerhetspolisen bedömer att EN, även efter den överlåtelse som skett, utövar ett inflytande över huvudmannen och därmed över verksamheten vid skolorna. Säkerhetspolisen bedömer att den nya ägaren JJ "kan antas styra

Safirskolan på det sätt EN bestämmer". Det föreligger alltså en betydande risk att EN på olika sätt påverkar barnen och eleverna på skolorna, trots den överlåtelse som skett. Säkerhetspolisens bedömning är att eleverna och barnen på skolorna, som en följd av ENs inflytande, "även fortsättningsvis riskerar att få en utbildning som inte lever upp till de krav som skollagen ställer" och att de, "även i fortsättningen [riskerar] att utsättas för radikaliserings- och rekryteringsmiljöer som accepterar våld eller grov brottslighet som metod för politisk förändring". Sammantaget medför detta att det i skolmiljön idag får anses föreligga stora risker för eleverna. I sin bedömning beaktar Skolinspektionen även att det vid tidigare tillsyn av huvudmannens verksamhet, bland annat år 2012 och 2017/18, kunnat konstateras brister i grundläggande delar av skolornas arbete. 2017/18 konstaterades bl.a. allvarliga brister i skolans värdegrundarbete och att eleverna inte fullt ut fick den undervisning de hade rätt till enligt kursplanerna.

Skolinspektionen bedömer att JJ, tillsammans med den förra ägaren EN, medverkat till att kringgå lagstiftningen rörande ägar- och ledningsprövning. Förutom att detta medför att JJ ska betraktas som olämplig att bedriva skolverksamhet, ger det starka skäl att ifrågasätta om JJ och huvudmannen Safirskolan AB, har förmågan att tillse att en annan lämplig person sätts i JJs ställe. Vad som framkommit har på ett grundläggande sätt rubbat förtroendet för huvudmannen och dess företrädare. Huvudmannen har genom nuvarande upplägg visat sig beredd att försöka kringgå lagstiftningen och får därmed sägas sakna möjlighet att följa ett föreläggande. Huvudmannens godkännande ska därför återkallas.

Rättslig reglering

Enligt 26 kap. 14 § skollagen får ett godkännande för en enskild huvudman inom skolväsendet återkallas om den enskilde inte längre uppfyller förutsättningarna för godkännande enligt 2 kap. 5 § andra stycket 1 och 2, tredje stycket och 6 §. Av 26 kap. 16 § skollagen framgår att Skolinspektionen får besluta att ett beslut om återkallelse ska gälla trots att det inte har vunnit laga kraft.

Enligt förarbetena till 26 kap. 14 § skollagen (prop. 2017/18:158 s. 125) är bestämmelsen främst avsedd att användas om huvudmannen saknar rättslig eller faktisk möjlighet att åtgärda de brister som aktualiserat frågan om återkallelse av godkännandet, och därmed saknar förutsättningar att följa ett föreläggande. Utrymmet för huvudmannen att följa ett föreläggande kan t.ex. vara mycket begränsat eller obefintligt om huvudmannen är ett aktiebolag där

samtliga aktier övergått till en person som bedöms vara olämplig att bedriva den aktuella verksamheten.

Beskrivning av de brister som ligger till grund för beslutet och Skolinspektionens bedömning av dessa

Skolinspektionen har konstaterat följande brister vid tillsynen:

- I huvudmannens ägar- och ledningskrets finns en person som inte är lämplig att bedriva skolverksamhet (2 kap. 5 § tredje stycket och 2 kap. 5 a § skollagen).
- Huvudmannens ägar- och ledningskrets har inte genom erfarenhet eller på annat sätt förvärvat insikt i skolförfattningarna och i den arbetsrättsliga lagstiftningen för att bedriva skolverksamhet enligt författningarnas krav (2 kap. 5 § andra stycket 1 och 2 kap. 5 a § skollagen).

Skolinspektionen bedömer att JJ, i sin egenskap av VD, styrelseledamot och ägare till Safirskolan AB ingår i ägar- och ledningskretsen. Det gör även SAA och JD i egenskap av styrelseledamöter i Safirskolan AB.

Utöver nämnda personer är även den tidigare ägaren, VD:n och styrelseledamoten EN, av intresse i ärendet.

Huvudmannens ägar- och ledningskrets är inte lämplig att bedriva skolverksamhet

Konstaterade brister

Skolinspektionen bedömer att den nya ägaren och styrelseledamoten JJ inte är lämplig att äga och driva tillståndspliktig verksamhet i form av förskoleklass, grundskola och fritidshem. Det har framkommit att JJ inte intar en helt självständig ställning gentemot den tidigare ägaren och VD:n EN, som Skolinspektionen bedömer vara uppenbart olämplig att bedriva eller ha inflytande över skolverksamhet. Skolinspektionens utredning visar att det finns en påtaglig risk för att JJ i sitt beslutsfattande påverkas av EN. Genom villkoren i det överlåtelseavtal som JJ ingått med den tidigare ägaren, har JJ dessutom

möjliggjort för EN att, i vart fall indirekt, återfå ägandet/kontrollen av Safirskolan AB.

Skolinspektionen bedömer att det som framkommit i ärendet – framförallt rörande ENs fortsatta inflytande över huvudmannen och de risker som detta kan antas medföra för eleverna vid skolorna – innebär att huvudmannens samtliga godkännanden att bedriva skolverksamhet omedelbart ska återkallas.

Rättslig reglering

Enskilda får enligt 2 kap. 5 § skollagen efter ansökan godkännas som huvudmän för bland annat förskoleklass, grundskola och fritidshem. Godkännande ska enligt 2 kap. 5 § andra stycket lämnas om den enskilde genom erfarenhet eller på annat sätt har förvärvat insikt i de föreskrifter som gäller för verksamheten, har ekonomiska förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för verksamheten, samt i övrigt har förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för utbildningen. Vidare krävs enligt bestämmelsens tredje stycke att den enskilde i övrigt bedöms lämplig. I fråga om en juridisk person krävs att samtliga som anges i 2 kap. 5 a § 1-4 bedöms lämpliga. Vid lämplighetsbedömningen ska viljan och förmågan att fullgöra sina skyldigheter mot det allmänna, laglydnad i övrigt och andra omständigheter av betydelse beaktas.

Enligt 2 kap. 5 a § skollagen ska i fråga om en juridisk person prövningen enligt 5 § andra stycket 1 och tredje stycket sammantaget avse:

1. den verkställande direktören och andra som genom en ledande ställning eller på annat sätt har ett bestämmande inflytande över verksamheten,
2. styrelseledamöter och styrelsesuppleanter,
3. bolagsmännen i kommanditbolag eller andra handelsbolag, och
4. personer som genom ett direkt eller indirekt ägande har ett väsentligt inflytande över verksamheten.

I förarbetena till skollagen anges att det i det nya tredje stycket i 2 kap. 5 § skollagen införs ett krav på att den enskilde, eller i fråga om en juridisk person var och en av företrädarna för denna, även i övrigt ska bedömas vara lämplig (prop. 2017/18:158, s. 122). Det kan räcka med att det finns brister i detta hänseende hos en person för att lämplighetskravet inte ska anses uppfyllt (prop. 2017/18:158 s. 49).

Vid lämplighetsbedömningen ska, enligt förarbetena, bland annat ekonomisk skötsamhet vägas in, dvs. att de uppräknade personerna skött redovisning, betalning av skatter och arbetsgivaravgifter m.m. eller om de exempelvis varit föremål för konkurs eller näringsförbud. Vid bedömningen ska hänsyn också

tas till brottslighet av t.ex. förmögenhetsrättslig karaktär. Om företrädarna tidigare drivit en verksamhet vars godkännande har återkallats, om verksamhet bedrivits olagligen eller om ansvarig myndighet i samband med sin tillsyn funnit allvarliga brister i verksamheten kan det också påverka bedömningen av företrädarnas lämplighet.

I 26 kap. 3 § skollagen anges att Skolinspektionen har tillsyn över att enskilda som godkänts av Skolinspektionen fortlöpande uppfyller kraven i 2 kap. 5 och 5 b §§.

Varför är det olämpligt om EN fortsatt utövar inflytande över huvudmannen?

Av utredningen framgår att EN, genom beslut av Migrationsverket den 5 juli 2019, utvisats ur Sverige. Migrationsöverdomstolen har i beslut den 4 september 2019 ansett att regeringen bör fastställa Migrationsverkets beslut och uttalat att "det finns anledning att anta att" EN "bedrivit sådan verksamhet som utgör fara för rikets säkerhet och att det finns anledning att anta att han kommer att fortsätta verksamheten här." Migrationsöverdomstolen har samma dag beslutat att EN inte längre ska vara kvar i förvar. Regeringen har den 17 oktober 2019 beslutat i enlighet med Migrationsöverdomstolens rekommendation. På grund av verkställighetshinder får utvisningsbeslutet tills vidare inte verkställas.

Säkerhetspolisen har även direkt till Skolinspektionen bekräftat att myndigheten betraktar EN som ett hot mot rikets säkerhet. Säkerhetspolisen uppger vidare i ett yttrande till Skolinspektionen i oktober 2019 att EN är "olämplig att bedriva skolverksamhet eller på annat sätt utöva inflytande över sådan verksamhet." Säkerhetspolisen – som bedömer att EN även efter överlåtelsen utövar ett inflytande på huvudmannen – anser vidare att ENs inflytande över verksamheten vid skolorna medför en risk för att "barnen på skolorna [...] utsätts för radikaliserings och rekrytering till miljöer som accepterar våld eller grov brottslighet som metod för politisk förändring".

I en rapport från Försvarshögskolan från 2018 beskrivs EN som en "tongivande person inom den svenska salafistiska miljön" med starka kopplingar till olika personer och organisationer som rapportskrivarna menar är centrala i den jihadistiska miljön i Sverige. EN beskrivs också som mycket aktiv i dessa organisationer, bland annat i den missionsverksamhet som pågår där. Liknande uppgifter om kopplingar mellan EN och vad som beskrivs som radikala miljöer har framkommit i ett flertal artiklar i media.

Skolinspektionen bedömer att den omständigheten att såväl Migrationsverket som Migrationsöverdomstolen, regeringen och Säkerhetspolisen bedömer att EN utgör ett hot mot rikets säkerhet innebär att EN inte är lämplig att bedriva skolverksamhet, eller på annat sätt ha ett inflytande över sådan. Detta bland

annat mot bakgrund av den risk detta får anses innebära för otillbörlig påverkan på eleverna vid huvudmannens skolenheter.

Vid en sammantagen bedömning anser Skolinspektionen därför att det är olämpligt att EN fortsatt påverkar eller utövar inflytande över huvudmannens och skolornas verksamhet.

Har EN fortfarande ett inflytande över Safirskolan AB?

Skolinspektionen konstaterar att det under utredningens gång framkommit ett stort antal omständigheter som ger anledning att ifrågasätta vad JJ sagt om ENs och JJs avsikt att fullt ut göra JJ till en ny, självständig ägare av Safirskolan AB. Tvärtom talar dessa omständigheter för att EN, även efter överlåtelsen – genom JJ – har behållit ett inflytande över huvudmannablaget. Skolinspektionen lägger särskild vikt vid JJs redogörelse, som enligt Skolinspektionen innehåller motstridiga uppgifter. Vad JJ berättat under intervjun överensstämmer inte heller med JJs faktiska handlande och i vissa avseenden har JJ agerat först efter det att Skolinspektionen gjort JJ uppmärksam på att utsagorna inte överensstämmer. JJ har inte vidtagit de åtgärder som JJ dels redogjort för, dels hade varit naturliga att vidta vid ett övertagande av aktuell verksamhet. Detta leder till att Skolinspektionen bedömer JJs trovärdighet som låg.

JJ sitter i styrelsen i två bolag som kontrolleras av Kunskapsmakten AB/West Business AB, Agnesbergs Förskola AB och Amatist i Göteborg AB (tidigare Ungkraft AB). JJ har berättat att EN frågade om hon ville sitta i styrelsen i Agnesberg Förskola AB. Det har vidare framkommit att JJ haft kontakter med EN genom att JJ haft sina barn i Safirskolan och varit aktiv i föräldraföreningen på skolan. Skolinspektionen noterar även att JJ har en personlig koppling till EN och dennes fru. JJ är enligt egen utsaga granne med EN och hans fru och bekant med dessa genom sina barn. Kopplingarna mellan JJ och EN samt dennes fru är betydande dels genom verksamhetsmässiga styrelseuppdrag, dels privata relationer. JJ har vid intervjun med Skolinspektionen beskrivit att de är endast ytligt bekanta. Mot bakgrund av JJs bristande trovärdighet och vad som i övrigt kommit fram under utredningen lägger Skolinspektionen vikt vid vad som kommit fram om kopplingarna, när överlåtelsen och motiven bakom denna granskas.

Vid intervju med Skolinspektionen har JJ berättat hur affären mellan henne och Kunskapsmakten AB/West Business AB i praktiken gått till och vad som lett till att hon valt att förvärva ett skolföretag. JJ har beskrivit hur hon under senhösten 2019 – genom uppgifter i media och av kollegor på sin arbetsplats – hört talas om att skolorna var till salu och att hon sett en bra affärsmöjlighet och därför valt att närma sig ENs fru för att diskutera en försäljning (EN var vid tidpunkten för överlåtelsen omhändertagen av Migrationsverket).

Att en överlåtelse av en affärsverksamhet med ett sådant betydande värde som Safirskolan AB går till på detta sätt, framstår som osannolikt i sig. Att köparen dessutom är en privatperson, utan egen förmögenhet eller tillgång till kapital, som inte tidigare drivit skola eller har någon större erfarenhet av att driva affärsverksamhet i aktuell omfattning – och som därtill erbjudits möjligheten att köpa bolaget på avbetalning av en person som hon alltså har både privata och genom styrelseuppdrag yrkesverksamma kopplingar till – ger ytterligare anledning att ifrågasätta om köpet kan ha gått till på det sätt som JJ beskriver, och att syftet verkligen varit att hon skulle bli ny, oberoende ägare.

En närmare granskning av de villkor som uppställts för köpet ger ytterligare anledning att ifrågasätta det som JJ berättat om överlåtelsen, och att syftet med överlåtelsen verkligen varit att hon fullt ut skulle överta verksamheten som en ny, självständig ägare. Skolinspektionen konstaterar att det valda upplägget för överlåtelsen innebär att JJ fått överta Safirskolan AB utan att själv utge någon som helst ersättning för bolaget. Det är visserligen så att hon enligt överlåtelseavtalet månadsvis ska betala 250 000 kr, men dessa avbetalningar kommer att tas från det köpta bolagets intäkter, och kommer därför inte att belasta hennes ekonomi. Detta framgår av såväl avtalet som JJs egna uppgifter. Avtalet innehåller också långtgående möjligheter för säljaren, Kunskapsmakten AB/West Business AB (som idag ägs av ENs fru), att köpa tillbaka verksamheten om JJ inte klarar av ett visst antal avbetalningar. Denna återköpsklausul medför att säljaren under de tio år som avbetalningsplanen löper kommer att behålla möjligheten att kunna ta tillbaka det sålda bolaget. Eftersom det i avtalet saknas en reglering om vad återköpspriset ska uppgå till och det dessutom står att säljaren "inte kan invända mot detta" (dvs. ett återköp när villkoren för detta är uppfyllda) så erbjuder avtalet betydande möjligheter för säljaren att kunna återta bolaget.

Skolinspektionen konstaterar vidare att JJs berättelse i övrigt – särskilt i vad hon berättat om sitt agerande efter köpet av Safirskolan AB – också talar för att syftet med den överlåtelse som skett inte i praktiken varit att JJ skulle bli en ny helt oberoende ägare till skolverksamheten, och att JJ *inte heller betraktat sig som sådan*. Det har exempelvis, vid Skolinspektionens intervju i slutet av september 2019 med henne och skolans ledning, framkommit att hon då ännu inte (dvs. ca fyra månader efter köpet och en månad in på läsåret) meddelat vare sig personal, föräldrar eller elever på skolorna att hon köpt verksamheten, trots att hon måste ha förstått att dessa grupper varit betjänta av att snabbt få reda på detta. JJ hade vid denna tidpunkt heller inte, trots att hon då ägt verksamheten i över fyra månader, kallat till något styrelsemöte i sitt nyköpta bolag. Denna uppgift bekräftades av huvudmannens representant. Mot bakgrund av vad JJ

uppgivit i intervjun om sina skäl för att köpa bolaget, framstår det som anmärkningsvärt och ger istället anledning att ifrågasätta syftet med köpet.

Skolinspektionen konstaterar att det finns en rad orimligheter i det som JJ berättat om överlåtelsen och dessa ger skäl att ifrågasätta riktigheten i det som hon berättat om. Istället framstår det som att JJ alltså har koppling till den tidigare ägaren EN.

Att en koppling mellan EN och Safirskolan AB alltså föreligger, och att överlåtelsen som skett inte haft till syfte att göra JJ till en ny, oberoende ägare till Safirskolan AB och dess skolenheter, vinner ytterligare stöd i ett brev som EN skrivit den 2 augusti 2019, och som Skolinspektionen fått ta del av ett utdrag ur. Brevet, som EN skrivit under tiden i förvaret, har getts in av Säkerhetspolisen, och ger en inblick i vad ENs avsikter varit med överlåtelsen till JJ. Av brevet framgår att ENs avsikt är att verksamheten vid skolorna ska övergå till en "islamisk stiftelse", i vilken JJ ska sitta med. Det framgår vidare av brevet att om detta inte går att göra direkt, det då först ska göras en "tillfällig övertagning" av verksamheten av JJ (eller en ytterligare person som namnges i brevet), till dess att "man kan skriva över till stiftelsen". EN beskriver i brevet denna övergång till stiftelsen som en "allmosa" från honom och hans barn, med syftet att "bibehålla skolan som islamiskt läroinstitut för befolkningen". I brevet skriver EN vidare att JJ inte har "rätt att neka" "uppgörelsen" eftersom hon inte betalar någonting. Det som EN på detta sätt uttryckt i brevet stämmer väl överens med hur avtalet är formulerat, och understryks av JJs agerande efter överlåtelsen och ger anledning att ifrågasätta JJs berättelse om överlåtelsen: att hon efter överlåtelsen verkligen intar en oberoende ställning gentemot EN. Skolinspektionen noterar också att EN alltså även efter datumet för aktiernas överlåtelse uttrycker sig som att denne bestämmer kring skolornas framtid och dess ägandeform.

Att även JJ varit införstådd med ENs avsikt att skolorna ska övergå till en stiftelse, och att hon också avsett att verka för detta, vinner stöd i det som hon berättat vid intervjun med Skolinspektionen. JJ har inledningsvis i intervjun tryckt på att det varit hennes entreprenörsanda som – tillsammans med hennes intresse för lärande – varit det som legat bakom hennes köp av skolorna. Hon har dock samtidigt – spontant, vid slutet av intervjun – berättat att hennes vision med skolorna är att dessa ska övergå till att drivas av en stiftelse. Hon har visserligen inte angett exakt när detta är tänkt att äga rum, men den beskrivna visionen är svårförenlig med det som hon berättat om motivet bakom sitt köp av verksamheten, det vill säga en affärsmöjlighet. Att JJs vision för verksamheten så väl överensstämmer med det som EN gett uttryck för i sitt brev ger ytterligare skäl att ifrågasätta det hon berättat om överlåtelsen och

syftet bakom denna. I sammanhanget kan noteras att uppgiften om att bilda en stiftelse nämns endast och snarlikt av EN och JJ.

Skolinspektionen har under ärendets handläggning mottagit information från Säkerhetspolisen. Av ett yttrande till Skolinspektionen i oktober 2019 framgår att även Säkerhetspolisen bedömer att JJ inte är "en självständig aktör", utan "agerar bulvan" åt EN. Säkerhetspolisens bedömning är att EN "fortfarande är kopplad till skolan" och att JJ framöver "kan antas styra Safirskolan på det sätt EN bestämmer". Säkerhetspolisens bedömning bör tillmätas stor betydelse i sammanhanget. Skolinspektionen menar att detta är allvarliga uppgifter.

Skolinspektionen noterar i sammanhanget även att Kunskapsmakten AB/West Business AB, dvs. säljaren, så sent som i oktober 2019 hos Bolagsverket hade sin angivna utdelningsadress på skolan ("c/o Vetenskapsskolan AB, Januarigatan 2" – denna har dock sedermera ändrats), och att EN (enligt uppgift från Säkerhetspolisen) även långt efter överlåtelsen nyttjat en bil tillhörig det sålda bolaget, trots att alltså JJ och huvudmannens representanter bestämt hävdade att alla band är klippta mellan bolaget och EN.

Mot bakgrund av ovanstående bedömer Skolinspektionen att JJ inte kan anses inta en självständig ställning gentemot EN, utan att denne alltjämt, genom henne, får anses ha ett fortsatt inflytande över Safirskolan AB. Utifrån de uppgifter som bl.a. Säkerhetspolisen lämnat, om bedömningen av EN och att ENs inflytande inte kan betraktas som obetydande, konstaterar Skolinspektionen att det inte kan anses lämpligt att EN utövar något inflytande över huvud taget på huvudmannen eller dess företrädare.

Det finns en risk för att EN på nytt får kontroll över Safirskolan AB

Den 29 maj 2019 sålde den tidigare ägaren Kunskapsmakten AB (som vid denna tidpunkt ägdes av EN, och numera ägs av dennes fru) sina aktier i Safirskolan AB till JJ (formellt övergick aktierna den 1 juli 2019). Av överlåtelseavtalet framgår att köpeskillingen för aktierna totalt uppgår till 25 miljoner kronor och att detta belopp ska betalas av JJ via en månatlig avbetalningsplan. Enligt avbetalningsplanen ska JJ betala 250 000 kr i månaden, från och med oktober 2019 till och med januari 2028. Utöver dessa månatliga avbetalningar har JJ inte utgett någon ersättning för bolaget. Enligt JJ kommer de månatliga avbetalningarna att bekostas av Safirskolan AB, i form av utbetalning av medel därifrån till ett bolag som hon avser att starta.

Skolinspektionen har tagit del av överlåtelseavtalet mellan Kunskapsmakten AB och JJ. Enligt avtalet har säljaren, Kunskapsmakten AB (som idag ägs av ENs fru och som bytt namn till West Business AB), möjlighet att köpa tillbaka verksamheten om JJ inte klarar av "fyra på varandra följande amorteringar" och sedan därefter inte kan betala ytterligare två amorteringar. Denna

återköpsklausul medför alltså att säljaren under de tio år som avbetalningsplanen löper kommer att behålla möjligheten att kunna ta tillbaka det sålda bolaget. I avtalet saknas en reglering om vad återköpspriset ska uppgå till och dessutom står det att säljaren "inte kan invända mot detta" (dvs. ett återköp när villkoren för återköp är uppfyllda).

Utifrån vad som framkommit om EN kan det inte anses tillfredsställande att det finns en risk för att verksamheten återgår till EN, eller till en juridisk person som ägs av någon EN närstående person, t.ex. dennes fru. Att JJ, medveten om de anklagelser som riktades mot EN vid tidpunkten för överlåtelsen, skrivit på ett avtal med en klausul av detta slag – som kan medföra att EN eller en EN närstående person återtar huvudmannabolaget – gör att Skolinspektionen ifrågasätter hennes lämplighet att bedriva skolverksamhet.

Varför är JJ olämplig att bedriva skolverksamhet?

JJ är en av parterna i den överlåtelse som skett av Safirskolan AB. Som utvecklats ovan anser Skolinspektionen att det finns skäl att ifrågasätta om JJ fullt ut berättat hela bilden om överlåtelsen för Skolinspektionen. Skolinspektionen har bedömt att JJ inte intar en självständig ställning gentemot säljaren EN, och att EN, genom JJ, behåller ett inflytande över Safirskolan AB. JJ har, medveten om de anklagelser som riktades mot EN vid tidpunkten för överlåtelsen (anklagelser som senare bekräftats av såväl Migrationsöverdomstolen som regeringen), valt att medverka i, och stanna kvar i, ett upplägg som innebär att EN getts fortsatta möjligheter att utöva ett inflytande över huvudmannen, och därmed även över skolorna. Genom den återgångsklausul som finns i överlåtelseavtalet har JJ även möjliggjort för EN eller honom närstående person att återfå ägandet/kontrollen av Safirskolan AB.

Genom sitt agerande har JJ således bidragit till att en person som är uppenbart olämplig att bedriva skolverksamhet har ett fortsatt inflytande över Safirskolan AB. JJ har, genom att inlåta sig i det upplägg som skett, också medvetet medverkat till ett försök att kringgå det av lagstiftaren uppsatta regelverket gällande ägar- och ledningsprövning. Utredningen i ärendet visar att det föreligger en påtaglig risk för att JJ påverkas, i sin roll som ägare och styrelseledamot, av den tidigare ägaren och VD:n EN. Detta medför i sin tur en risk för att eleverna vid skolenheterna utsätts för en otillbörlig påverkan. Mot denna bakgrund kan JJ inte anses lämplig att fortsatt bedriva skolverksamhet.

Ägar- och ledningskretsen har inte genom erfarenhet eller på annat sätt förvärvat insikt i arbetsrättsliga regler och i skolförfattningarna

Konstaterade brister

Skolinspektionen bedömer att ägar- och ledningskretsen inte uppfyller kraven på erfarenhet eller på annat sätt förvärvat insikt i skollagstiftningen och i den arbetsrättsliga lagstiftningen.

Rättslig reglering

Enligt 2 kap. 5 § andra stycket skollagen krävs att den enskilde genom erfarenhet eller på annat sätt har förvärvat insikt i de föreskrifter som gäller för verksamheten. Utöver kunskap om skolförfattningarna omfattar kravet på insikt även kunskap om bl.a. de arbetsrättsliga och arbetsmiljörättsliga regler som gäller för verksamheten. Vidare krävs att den enskilde har kunskap om de ekonomiska regelverk som styr den aktuella associationsformen. Kunskapen kan bestå av erfarenhet av liknande verksamhet eller utbildning på området (prop. 2017/18:158 sid. 46-47 och sid. 121).

Ägar- och ledningskretsen har inte genom erfarenhet eller på annat sätt förvärvat insikt i skolförfattningarna

Vad först gäller *insikt i skollagstiftningen* så har huvudmannen bland annat hänvisat till att JJ arbetat som lärare i sju år och att hon snart genomgått lärarutbildningen (JJ kommer, enligt egen uppgift, att vara färdig med utbildningen den 15 januari 2020). JJ har vid intervjun med Skolinspektionen även hänvisat till att hon på egen hand studerat skolförfattningarna och att JJ tillämpat skollagstiftning i sin roll som lärare. JJ avser även att läsa en kurs i skoljuridik på Göteborgs universitet. När det gäller SAA har det framkommit att SAA arbetar som socialpedagog på skolan och att SAA ytterligare "förstärker sin kompetens inom det området genom pågående studier". Huvudmannen har också hänvisat till att SAA arbetat som skolsköterska och att SAA därför är "väl bevandrad inom elevhälsa". Det har inte framkommit att JD skulle ha någon erfarenhet av att tillämpa skollagstiftning, eller att JD genom studier kommit i kontakt med detta område.

Skolinspektionen bedömer att JJ och SAA, genom sitt arbete som lärare respektive socialpedagog/skolsköterska, och genom sin utbildning, får anses ha

förvärvat viss insikt i att tillämpa skollagstiftning. Enligt Skolinspektionens mening krävs dock en bredare kunskap om skolförfattningarna än vad som normalt sett fordras av en lärare eller socialpedagog/skolsköterska, och enbart den yrkeserfarenhet och utbildning som JJ och SAA har är inte tillräcklig för att de ska anses ha den insikt i skolförfattningarna som krävs enligt 2 kap. 5 § skollagen. Detta innebär att den erfarenhet och utbildning som finns i ägar- och ledningskretsen inte kan anses tillräcklig för att kraven på insikt rörande skollagstiftningen ska vara uppfyllda.

Ägar- och ledningskretsen har inte genom erfarenhet eller på annat sätt förvärvat insikt i den arbetsrättsliga lagstiftningen

När det gäller *insikten i arbetsrättsliga regler* så har det inte framkommit något i ärendet som talar för att JJ, SAA eller JD skulle ha någon utbildning i detta, eller någon erfarenhet av relevans i att tillämpa sådan lagstiftning. Inte heller där kan kraven på insikt anses uppfyllda.

X Tommy Lagergren

Tommy Lagergren
Biträdande Generaldirektör
Signerat av: Tommy Lagergren

I ärendets slutliga handläggning har avdelningschefen Maria Wassén, avdelningsjuristen Johan Kylenfelt, föredragande, och juristen Charlotte Svanström medverkat.

Bilagor

Bilaga 1: Överklagandehänvisning

Bilaga 1: Överklagandehänvisning

Skolinspektionens beslut om återkallelse får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Överklagandet ställs till Förvaltningsrätten i Stockholm, men ska skickas eller lämnas till Skolinspektionen, Box 2320, 403 15 Göteborg.

Överklagandet ska ha inkommit till Skolinspektionen inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet. I skrivelsen ska anges vilket beslut som överklagas och vilken ändring som önskas. De skäl som finns för ändring bör också anges. Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller dennes ombud.